

## POSTANOWIENIE

28 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 28 września 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J.G.

przeciwko M.L.

o zapłatę

oraz z powództwa wzajemnego M.L.

przeciwko J.G.

o zapłatę

na skutek skargi kasacyjnej J.G.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 29 kwietnia 2022 r., I AGa 41/20,

**1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**

**2) zasądza od powoda (pозwanego wzajemnego) J.G. na rzecz pozwanego (powoda wzajemnego) M.L. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo J. G. przeciwko pozwanemu M.L. o zapłatę kwoty 261 190,21 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz uwzględnił powództwo wzajemne M. L.

przeciwko pozwanemu wzajemnemu J.G. o zapłatę kwoty 55 765,02 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

Wyrokiem z 29 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu - orzekając na skutek apelacji powoda ( pozwanego wzajemnego) J.G. - zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanego (powoda wzajemnego) M. L. na rzecz powoda (pozwanego wzajemnego) J.G. kwotę 102 727,79 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 września 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wykonanie robót budowlanych do dnia rozwiązania umowy, a w pozostałym zakresie powództwo główne oddalił; powództwo wzajemne oddalił w całości, oddalił apelację w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

U podstaw rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że pozwana – mimo zaistnienia warunków przewidzianych umową - nie złożyła oświadczenia o odstąpieniu od umowy, ograniczając się do wystawienia noty księgowej, nie miała zatem uprawnienia do naliczenia kary umownej i jej potrącenia z roszczeniem wzajemnym powoda o zapłatę wynagrodzenia z tytułu wykonania robót budowlanych. W konsekwencji roszczenie powoda o zapłatę kwoty 102 727, 79 zł tytułem wynagrodzenia za wykonaną część robót budowlanych zasługiwało na uwzględnienie.

Bezzasadne było natomiast żądanie powoda zasądzenia kwoty 158 462, 24 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem kary umownej w związku z odstąpieniem od umowy z przyczyn obciążających zamawiającego. Całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi bowiem do wniosku, że zamawiającemu nie można zarzucić braku współpracy z powodem, a problemy które wystąpiły w trakcie realizacji robót obciążają wykonawcę. Miał bowiem świadomość, że w świetle dokumentacji projektowej i treści umowy nie rozpoznano gruntów pod stawami, jego wynagrodzenie miało charakter ryczałtowy i będą go obciążały koszty związane z nieprzewidzianymi okolicznościami. Mimo tego nie przystąpił niezwłocznie do prac po przekazaniu mu placu budowy, nie dysponował należyтыми zasobami i materiałami budowlanymi do ich realizacji, w sporządzonym kosztorysie ofertowym zaniżył swoje wynagrodzenie, prace wykonywał wadliwie i zaniechał współpracy z zamawiającym. Ponadto, podważał

rozwiązania konstrukcyjne przewidziane w projekcie i twierdził, że pojawiły się prace dodatkowe nim nie objęte, nie zgłaszając ich formalnie inwestorowi. Nie wykazał także by w toku realizacji umowy doszło do istotnych zmian projektowych. Udowodnienie tej okoliczności wymagało bowiem zgłoszenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego a powód nie zgłosił wniosku w tym przedmiocie. W konsekwencji odstąpienie przez powoda od umowy nie było skuteczne, a tym samym bezpodstawne było żądanie zasądzenia kary umownej.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda (pozwanego wzajemnego) J.G.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.

Jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna. Sądy obu instancji uchybiły przepisom prawa procesowego i materialnego. Skarżący wskazał także, że istnieje konieczność rozpatrzenia przez Sąd naruszenia przepisów prawa procesowego, w tym zwłaszcza art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. polegającego na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji bez dogłębnych merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim naruszenie zasady wszechstronnego rozważenia zebranych w sprawie dowodów osobowych. Spowodowało to dokonanie wadliwych ustaleń faktycznych i dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Oczywista zasadność skargi wynika również z faktu, że w trakcie realizacji umowy nastąpiła zmiana rzędnych obiektu. Stanowiło to istotną zmianę projektową powodującą zmianę przedmiotu umowy oraz istotne odstąpienie od projektu budowlanego. Strony miały zatem obowiązek dostosowania warunków umowy do zmian projektowych o co powód wystąpił pismem z 23 czerwca 2017 r., na które pozwany nie zareagował, co było podstawą do skutecznego odstąpienia od umowy. Z naruszeniem art. 640 k.c. przyjęto zatem, że nie można pozwanemu zarzucić

braku współpracy z powodem, gdy tymczasem zmiany projektowe mające wpływ na zakres umowy wymagały podjęcia współdziałania przez pozwanego i dostosowania warunków umownych do zmian projektowych.

Pozwana ( powódka wzajemna) w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

**Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że

może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku, sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy jego ferowaniu uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany. Ponadto, okoliczności w których skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi albo nie są objęte podstawami skargi ( art. 378 § 1 k.p.c.) albo zostały podniesione w ramach zarzutów naruszenia prawa materialnego z naruszeniem zasady związania Sądu Najwyższego podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia ( art. 640 k.c. i art. 647 w zw. z art. 632 § 1 k.c. i w zw. z art. 36 a ust. 5 pkt 2 Prawa budowlanego).

Skarżący przy konstrukcji skargi pominął, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie służy do kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). Podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mogą być zatem kwestie dotyczące błędnej - w ocenie skarżącego - oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego są to bowiem zagadnienia usuwające się od kontroli sądu kasacyjnego. Skarżący zasad tych nie respektuje w podstawach skargi odwołując się wprost do treści art. 233 § 1 k.p.c.

Także podstawy skargi dotyczące naruszenia prawa materialnego opiera na podstawie faktycznej sprzecznej z poczynionymi w sprawie ustaleniami. Nie dostrzega także, że Sąd Apelacyjny przyjął, że nie wykazał by doszło do istotnych zmian projektowych a formułując wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania zakłada, że zmiany takie nastąpiły.

Podkreślenia przy tym wymaga, że Sąd Najwyższy na etapie przedsądu nie bada podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398<sup>4</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), a jedynie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c.), które stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Uzasadnienie przedstawione przez Sąd Apelacyjny nie pozwala przy tym stwierdzić oczywistych i rażących uchybień, które mogłyby odpowiadać analizowanej przesłance. Sąd Apelacyjny przytoczył podstawę faktyczną i prawną swojego rozstrzygnięcia, odniósł się w niezbędnym zakresie do zarzutów apelacji i wyłuszczył swoją koncepcję rozstrzygnięcia sprawy. Argumentacja przytoczona w uzasadnieniu wniosku nie dowodzi, że Sąd ten sporządził uzasadnienie wadliwe konstrukcyjnie lecz, że rozstrzygnął sprawę w sposób, którego skarżący częściowo nie akceptuje z przyczyn sprecyzowanych w podstawach skargi. Sposób sformułowania wniosku wskazuje, że skarżący traktuje skargę kasacyjną nie jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, a jako instrument pozwalający mu na kwestionowanie niesatysfakcjonującego go rozstrzygnięcia w trzeciej instancji, któremu to celowi postępowanie kasacyjne nie służy.

Analiza zatem wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi do oceny, że Sąd Apelacyjny ferując wyrok dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi.

Z tych względów, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 3, art. 98 § 1<sup>1</sup> k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c., a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

[A.T.]

[ms]